

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องศึกษาการแปลงอภิวาจาของพระโพธิสัตว์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องพระโพธิสัตว์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท (๒) เพื่อศึกษาอภิวาจาของพระโพธิสัตว์ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท (๓) เพื่อศึกษาคุณค่าการแปลงอภิวาจาของพระโพธิสัตว์ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า พระโพธิสัตว์ของเราเกิดเป็นสุเมธดาบส ได้พบพระพุทธเจ้าพระนามว่า พระพุทธทศปิงกร และได้ทอดตัวลงนอนบนหลังเปือกตมเพื่อให้พระพุทธร่องค์ข้ามไป สุเมธดาบสได้ตั้งความปรารถนาว่า ขอให้ได้เป็นพระพุทธเจ้าเช่นพระองค์ พระพุทธร่องค์ทรงพยากรณ์ว่าดาบสนี้กระทำความปรารถนาร่างใหญ่เพื่อความเป็นพระพุทธเจ้า ในที่สุดแห่ง ๔ อสงไขยยิ่งด้วยแสนกัปนับแต่นี้ เขาก็ได้เป็นพระพุทธเจ้านามว่า โคดม เมื่อสุเมธดาบสได้รับการพยากรณ์แล้วได้บำเพ็ญบารมีมาตลอดระยะเวลา ๔ อสงไขย แสนกัป และได้บำเพ็ญพุทธการธรรม ๑๐ ประการ เช่น (๑) บำเพ็ญทาน (๒) บำเพ็ญศีล (๓) บำเพ็ญเนกขัมมเป็นต้น ซึ่งในภพชาติสุดท้ายได้บังเกิดเป็นพระเวสสันดรและได้ทรงสร้างทานบารมีอย่างยอดเยี่ยม เมื่อสิ้นจากชาตินั้น ก็ได้ไปอุบัติในสวรรค์ชั้นดุสิต เป็นเทพบุตรมีนามว่า สันดุสิตเทวราช แล้วเสด็จไปยังนันทวันอุทยานในดุสิตเทวโลก และจุติลงสู่ปฏิสนธิในพระครรภ์ของพระนางสิริมหามายา พระอัครมเหสีพระเจ้าสุทโธทนะ แห่งกรุงกบิลพัสดุ์ ในวันอาสาฬหปุณณมี เพ็ญเดือน ๘

แนวคิดเรื่องพระโพธิสัตว์ คือ เป็นแบบอย่างแก่ทุกคนในการทำความดี ให้ชาวพุทธเอาอย่างพระโพธิสัตว์ที่ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่เห็นแก่ตัวเอง การกระทำแบบนี้ก็เป็นภารกิจของพระโพธิสัตว์ เพราะการช่วยเหลือผู้อื่นทำให้บารมีธรรมของพระโพธิสัตว์สูงขึ้นและเพื่อที่จะเข้าใกล้การตรัสรู้ยิ่งขึ้น ลักษณะของพระโพธิสัตว์ ที่ปรากฏในชาดกนั้น มี ๒ ประเภท คือ (๑) อนิยตโพธิสัตว์ (๒) นิยตโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์มีกฎธรรมดา ๑๖ ประการ เช่น (๑) จุตจากสวรรค์ชั้นดุสิต มีสติสัมปชัญญะ ลงสู่พระครรภ์พระมารดา (๒) ขณะจุติจากสวรรค์ชั้นดุสิต มีแสงสว่างทั่วโลกธาตุ

(๓) ขณะจุติจากสวรรค์ชั้นดุสิต มีเทพบุตรทั้ง ๔ มาอารักขาเป็นต้น พระโพธิสัตว์ต้องบำเพ็ญมารมี ๑๐ ทศ โดยเสวยพระชาติต่าง ๆ กันไป ๑๐ ชาติเช่น (๑) พระเทมียบำเพ็ญเนกขัมมบารมี (๒) พระมหาชนกบำเพ็ญวิริยบารมี (๓) พระสุวรรณสามบำเพ็ญเมตตาบารมี เป็นต้น พระโพธิสัตว์ต้องมีมนุษย์และสัตว์กับสิ่งซึ่งเป็นสหชาติ (บังเกิดร่วมกัน) ๗ ประการคือ เจ้าหญิงยโสธรา พระอานนทนายฉันทะ อำมาตย์กาฬทายี ม้ากัณทกะ ต้นมหาโพธิ์ และขุมทรัพย์ทั้ง ๔

พระโพธิสัตว์ทรงการแปลงอาสภิวาจาว่า เราคือผู้เลิศของโลกด้วยมหาปุริสลักษณะ ๓๒ ประการ ตามที่ปรากฏในมหาปทานสูตรเช่น (๑) มีฝ่าพระบาทราบเสมอกัน (๒) พื้นพระบาททั้ง ๒ มีจักรปรากฏ (๓) มีสันพระบาทยืนยาว เป็นต้น และอนุพยัญชนะอีก ๘๐ ประการเช่น (๑) นิ้วพระหัตถ์และนิ้วพระบาทเรียวยาวแหลมตั้งแต่โคนจนถึงปลายนิ้ว (๒) นิ้วพระหัตถ์และนิ้วพระบาทกลมงามดุจกลิ้งไวน้ (๓) พระนขา (เล็บ) มีสีแดงสวยงามเป็นต้น ว่า เราคือผู้เจริญที่สุดของโลกด้วยพุทธคุณ ๙ ประการคือ (๑) เป็นพระอรหันต์ (๒) ตรัสรู้ด้วยพระองค์เองโดยชอบ (๓) ผู้เพียบพร้อมด้วยวิชาและจรณะเป็นต้น ว่า เราคือผู้ประเสริฐที่สุดของโลกด้วยพระพุทธานุคุณ ๓ ประการ คือ (๑) พระปัญญาคุณ (๒) พระวิสุทธิคุณ (๓) พระกรุณาคุณ

พระโพธิสัตว์ทรงแปลงอาสภิวาจาว่า ชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายด้วยการบรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณ หมายถึง พระโพธิสัตว์ทรงบรรลุพุทธานุภาพนิวาสนา จตุปปาตญาณ อาสวักขยญาณ และทรงบรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณ เมื่อพระองค์ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ดับตัณหาพร้อมทั้งอวิชชา และกิเลสทั้งหลายได้ทั้งหมดแล้ว กิเลสเหล่านี้ไม่สามารถเกิดขึ้นอีก ไม่สามารถสร้างภพชาติให้กับพระองค์ได้อีกต่อไป และว่า บัดนี้ภพใหม่ไม่มีอีกด้วยการเสด็จดับขันธปรินิพพาน หมายถึง เมื่อพระโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญบารมี ๔ อสงไขยกับแสนกัป ได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงปฏิบัติดำรงตนในฐานะพระบรมศาสดา เผยแผ่พระธรรมวินัย คือ พระพุทธศาสนาแก่พหุชนชาวชมพูทวีปเป็นเวลากว่า ๔๕ ปี ทำให้พระศาสนาดังหลักฐานอย่างมั่นคง ณ ชมพูทวีป และพระพุทธศาสนาได้ขยายออกไปทั่วแผ่นดินเอเชียนับแต่นั้นมา จวบจนพระพุทธองค์มีพระชนมายุ ๘๐ พรรษา มีพระวรกายชราภาพเสมือนคนทั่วไป พระพุทธองค์ตรัสว่า ศาสนาของพระองค์ได้ทรงตั้งมั่นแล้ว ทรงทำหน้าที่แห่งพระพุทธเจ้าบริบูรณ์แล้วพระพุทธองค์องค์ทรงทำการปลงพระชนมายุสังขารว่า สังขารทั้งหลาย มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา ตถาคตจักปรินิพพาน พระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานเพราะความดับไปแห่งสมุทัย คือ ได้ทรงถอนเสียสิ้นซึ่งต้นและราก กิเลสตัณหาอันเป็นสาเหตุแห่งทุกข์ทั้งปวงนี้แล้วเมื่อในวันตรัสรู้ การเสด็จดับขันธปรินิพพานนี้จึงเป็นการตายครั้งสุดท้ายของพระพุทธองค์ โดยสุภาทิเสสนิพพานธาตุ

คุณค่าการเปล่งอาสภิวาจาของพระโพธิสัตว์ กล่าวถึงคุณค่าการเปล่งอาสภิวาจาของพระโพธิสัตว์ด้านบุคลิกภาพ พระโพธิสัตว์ สังสมบารมีมาหลายชาติจนตรัสรู้เป็นสัมมาสัมพุทธะ การยกย่องผู้มีบุญญาธิการด้วยพุทธานุภาพ เช่น พระพุทธเจ้าทรงเป็นเอกบุคคฺล เอกบุคคฺลเช่นอย่างพระองค์เกิดมาในโลกเพื่อสร้างประโยชน์แก่ชาวโลก เอกบุคคฺลคือพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า เกิดมาเป็นที่หนึ่งไม่มีสอง ไม่มีใครเสมอพระองค์ ไม่มีใครเปรียบพระองค์ได้ คุณค่าการเปล่งอาสภิวาจาของพระโพธิสัตว์ด้านเป็นประโยชน์ต่อโลกเช่น อาสภิวาจาที่พระกุมารแรกประสูติทรงเปล่งประกาศอย่างอาภยาญ เป็นการยืนยันมั่นใจว่าในอนาคตอันใกล้พระองค์จะกลายเป็นอัครบุรุษผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดในหมู่มนุษย์ชน เป็นเอกบุคคฺลผู้ประพตฺติตนเป็นหนึ่งในทุก ๆ ด้าน กล่าวคือเป็นหนึ่งด้านความดีคือตึงสมหาบารมีที่ทรงสั่งสมมาเป็นเวลา ๔ อสงไขยแสนกัป ทรงบำเพ็ญบารมีทั้ง ๓๐ ทศอย่างยอดเยี่ยม เพื่อเข้าถึงความจริงอันสูงสุดต่อมรรคคือพระสัมโพธิญาณเป็นหนึ่งด้านปัญญาที่ทรงสั่งสมอบรมมาเป็นเวลานานแสนนาน แสดงถึงคุณูปการอันเปรียบประมาณมิได้ซึ่งชาวโลกได้รับจากพระบรมนาถศาสดาผู้ทรงเป็นที่พึ่งอันประเสริฐสูงสุด เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย คุณค่าการเปล่งอาสภิวาจาของพระโพธิสัตว์ด้านเข้าถึงการบรรลุธรรม กล่าวถึงคุณค่าการเปล่งอาสภิวาจาของพระโพธิสัตว์จนกระทั่งทรงได้สละราชสมบัติออกผนวช ทรงบำเพ็ญความเพียร ทรงอธิษฐานจิตพระทัยว่า ถึงแม่เนื้อและเลือดในสรีระจะเหือดแห้งไปจนสิ้น เหลือแต่หนังเอ็น กระดูก ก็ตามที หากไม่ได้บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว จะไม่ลุกจากที่นี้เป็นอันขาด จนสามารถบรรลุถึงความเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ เป็นผู้ประเสริฐเลิศในโลกพร้อมทั้งเทวโลก มารโลก และพรหมโลกเป็นต้น

การศึกษาการเปล่งอาสภิวาจาของพระโพธิสัตว์ที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทยในทัศนะของนักวิชาการฝ่ายพระสงฆ์และฝ่ายฆราวาสในสังคมไทย คือ

(๑) สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสตรัสว่า พระโพธิสัตว์ หรือเจ้าชายน้อยประสูติแล้วทรงเดินได้ ๗ ก้าวนับเป็นสิ่งมหัศจรรย์พร้อมยกนิ้วชี้ขวา และตรัสอาสภิวาจาว่า เราเป็นผู้เลิศในโลก เราเป็นผู้เจริญที่สุดในโลก เราเป็นผู้ประเสริฐที่สุดในโลก ชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายบัดนี้ภพใหม่ไม่มีอีก สถานที่ประสูติในสวนลุมพินีนั้น เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน เพราะพระเจ้าอโศกมหาราชซึ่งทรงปกครองชมพูทวีปในช่วงสามร้อยปีหลังพุทธกาลนั้นได้รับสั่งให้สร้างเสาศิลาอันสูงใหญ่ขึ้นตรงที่ประสูตินั้น เพื่อเป็นเครื่องหมายสถานที่อันสำคัญ ที่เสานั้นพระเจ้าอโศกมหาราชยังให้จารึกอักษรเป็นข้อความว่า พระองค์ทรงได้สร้างเสานี้ขึ้นเพื่อให้ชนชั้นหลังทราบได้ถึงสถานที่ที่เคยมีเหตุการณ์อันสำคัญคือ การประสูติของพุทธองค์

(๒) พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) ว่า วันวิสาขบูชาเป็นวันพระพุทธเจ้า โดยมีความหมายว่าเป็นวันปลูกใจชาวพุทธ และปลูกจิตชาวโลก เพราะคำว่า พุทธะ แปลว่า ผู้ตื่น ตื่นก็

โยงไปถึงรู้ แล้วก็เบิกบาน พระพุทธเจ้าเมื่อประสูติได้ตรัสพระวาจา ที่เรียกเป็นภาษาบาลีว่า อาสภิวาจา (วาจาอาจหาญ) ว่า อคโคหมสมิ โลกสส, เขฏโหมสมิ โลกสส, เสฏโหมสมิ โลกสส แปลว่า เราเป็นผู้เลิศแห่งโลก เราเป็นผู้ใหญ่แห่งโลก เราเป็นผู้ประเสริฐแห่งโลก วันวิสาขบูชา คือ วันที่พระพุทธเจ้าประกาศอิสรภาพให้แก่มวลมนุษย์ คือ สิ่งทั้งหลายรอบตัวของเราก็ตาม มันมีความเป็นไปตามเหตุปัจจัยที่เรียกว่า ง่าย ๆ ว่ากฎธรรมชาติ ความเป็นไปตามเหตุปัจจัยนี้กำกับทุกสิ่งทุกอย่าง ผลเกิดจากเหตุ และเป็นไปตามเหตุปัจจัยของมัน เมื่อเราต้องการผลเราก็ต้องทำเหตุ แต่การที่จะให้เกิดผลสำเร็จคือการที่เราจะทำให้ตรงเหตุได้ เราจะต้องมีความรู้ คือต้องมีปัญญา

(๓) พระราชรัตนรังษี (วีรยุทธ วีรยุทฺธ) กล่าวว่า พระโพธิสัตว์หรือพระพุทธเจ้ามีรูปร่างยังเล็กอยู่ ขนาดพอกับร่างกายของเด็กน้อย เพราะพระองค์อุปบัติมาเพื่ออยู่อย่างมนุษย์อยู่ และจะเป็นครูผู้สอนมนุษย์ ก็ต้องมีสิ่งที่มนุษย์ยอมรับได้ไม่ยาก พระองค์ทรงตรัสพระอาสภิวาจา คือพูดเองได้อย่างองอาจ ว่า เราเป็นผู้เลิศที่สุดในโลก เราเป็นผู้เจริญที่สุดในโลก เราเป็นผู้ประเสริฐที่สุดในโลก ชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย บัดนี้ภพใหม่ไม่มีแก่เราอีก พุทธศาสนิกชนควรได้ภาคภูมิใจที่มีสรณะที่พึ่งของตนคือพระพุทธเจ้า ผู้มีบุญญาธิการ พูดเองได้ตั้งแต่ยังน้อย ๆ อยู่เลย จากนั้นยังเสด็จพระดำเนิน ๗ ก้าว ท่ามกลางมหาสมาคมแห่งทวยเทพดาและประยูรญาติ ทั้งโกณิณวงศ์และศากยวงศ์อย่างพร้อมหน้า ณ ที่แห่งนี้เมื่อ ๘๐ ปี ก่อนมีพุทธศักราช

(๔) พระมหาสมณจินต์ สมมาปัญญากล่าวว่า กรณีของพระสัมมาสัมพุทธะพระนามว่า โคตมะของเราทั้งหลาย ตอนที่พระโพธิสัตว์สุเมธดาบส ได้รับการพยากรณ์จากพระสัมมาสัมพุทธะพระนามว่าที่ปึงกรว่า จะได้มาตรัสรู้เป็นพระโคตมะในอนาคตในอดีตชาติของพระโคตมะทรงบำเพ็ญบารมี ๑๐ เช่น ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี เป็นเวลา ๔ อสงไขยแสนกัป ใน ๑๐ ชาติสุดท้าย เรานิยมเรียกว่าพระเจ้าสิบชาติ คือ ทรงเกิดเป็นพระเทมีย์ และพระเวสสันดรเป็นต้นแล้วก็ไปเกิดในสวรรค์ชั้นดุสิต พระโพธิสัตว์ทรงใช้เวลาในการบำเพ็ญบารมี ๔ อสงไขยแสนกัป เริ่มจากที่ได้รับพยากรณ์จากพระสัมมาสัมพุทธะพระนามว่าที่ปึงกร จนกระทั่งบรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณ

(๕) พระครูกลุณยานสิทธิวัฒน์กล่าวว่า พระโพธิสัตว์เสด็จดำเนินด้วยพระบาทไป ๗ ก้าว แล้วทรงบรรลือสีหนาทเปล่งอาสภิวาจา ด้วยพระสุรเสียงอันไพเราะดุจเสียงท้าวมหาพรหม เนื้อความแห่งอาสภิวาจานั้น มีว่า อคโค หมสมิ โลกสส เขฏโหมสมิ โลกสส เสฏโหมสมิ โลกสส อยมนตฺติมา ชาตินตฺติทานิ ปุณฺณโกโว แปลว่า เราเป็นผู้เลิศ เป็นผู้เจริญ เป็นผู้ประเสริฐ ที่สุดในโลก การเกิดครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้าย การเกิดใหม่ไม่มีอีกแล้ว พระชาติที่พระบรมโพธิสัตว์พอประสูติจากครรภ์พระมารดาแล้ว เปล่งอาสภิวาจาได้นั้นมีอยู่ ๓ พระชาติคือ (๑) พระชาติที่เกิดเป็นพระมหาสี (๒) พระชาติที่เกิดเป็นพระเวสสันดร (๓) พระชาติสุดท้ายนี้

(๖) เสฐียรพงษ์ วรรณปกกล่าวว่า พระโพธิสัตว์ชูพระธรรมขึ้นฟ้า ประกาศอภิวาจาว่า เราเป็นผู้เลิศในโลก เป็นผู้ประเสริฐในโลก เป็นใหญ่ในโลก นี่เป็นชาติสุดท้ายของเรา ไม่มีการเกิดใหม่อีกต่อไป โดยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงอธิบายเพิ่มเติมว่า (๑) การที่เทวดามารับ แสดงว่า พระกุมารจะได้รับการยอมรับจากเจ้าลัทธิที่มีชื่อเสียง เช่น อาฬารดาบส และอุทกดาบส (๒) การที่เสด็จดำเนินไปทางทิศเหนือ แสดงว่า จะทรงอยู่เหนือ หรือเอาชนะความเห็นผิดต่าง ๆ ที่มีในยุคนั้น (๓) การที่ทรงชี้พระธรรมขึ้นแล้วเปล่งอภิวาจา แสดงว่า จะได้ประกาศธรรมที่ตรัสรู้แก่โลก (๔) การที่เสด็จดำเนินได้ ๗ ก้าว แสดงว่า จะทรงเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แพร่หลายในแคว้นแคว้นทั้ง ๗ (ซึ่งนับจริง ๆ เกิน ๗ พระองค์จึงจับคู่ นับสองแคว้นแคว้นเป็นหนึ่ง เป็นต้น)

(๗) สุรพล ทวีศักดิ์ กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ประชาไทกล่าวว่า การสถาปนาความศักดิ์สิทธิ์ในพุทธศาสนา มีการสร้างเรื่องราวการประสูติของพระพุทธเจ้าว่าคลอดจากครรภ์มารดาก็เดินได้ทันที ๗ ก้าว มีดอกบัวผุดขึ้นรองรับก้าวอย่างแต่ละก้าว เมื่อเดินไปได้ ๗ ก้าวแล้วก็เปล่งวาจาอันองอาจ (อภิวาจา) ว่า เราเป็นผู้ยิ่งใหญ่ที่สุด เป็นผู้ประเสริฐที่สุดในโลก ชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย ภพใหม่ของเราไม่มี พระพุทธเจ้าเป็นคนความคิดก้าวหน้าในโลกยุคที่ยังล้าหลัง โดยพระองค์ปฏิเสธความไม่เท่าเทียมของมนุษย์คือระบบวรรณะสี่ ยืนยันความเท่าเทียมของมนุษย์ด้วยการสร้างสังคมสงฆ์ที่ยึดหลักความเสมอภาคไม่มีชนชั้นให้เป็นโมเดลของสังคมในอุดมคติ

(๘) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีกล่าวว่า เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะประสูติ เมื่อทรงก้าวลงจากพระครรภ์ ทรงผินพระพักตร์ไปยังทิศอุดร ชี้พระธรรมขึ้นขึ้นฟ้า แล้วเสด็จดำเนินไป ๗ ก้าว แต่ละก้าวมีดอกบัวผุดขึ้นมารองรับ และทรงเปล่งอภิวาจา (วาจาอย่างองอาจ) ว่า เราเป็นผู้เลิศของโลก เป็นผู้ใหญ่ที่สุดของโลก เป็นผู้ประเสริฐที่สุดของโลก นี่เป็นการเกิดครั้งสุดท้าย ไม่มีการเกิดใหม่อีกต่อไป ดอกบัวที่ผุดขึ้นมารับพระบาทนี้ หมายถึงพระ องค์จะเป็นผู้บริสุทธิ์ปราศจากกิเลสโดยสิ้นเชิง และคนไทยส่วนใหญ่มักจะใช้ดอกบัวในการบูชาพระอยู่เสมอ แต่บัวที่เรานิยมปลูกไว้ภายในบ้าน เพื่อความเป็นสิริมงคล ตามความเชื่อในทางพุทธศาสนา

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่อง ศึกษาการเปล่งอภิวาจาของพระโพธิสัตว์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นที่เป็นสาระสำคัญที่น่าสนใจศึกษาค้นคว้ามีดังต่อไปนี้ คือ

๑. ศึกษาวิเคราะห์เรื่องกฎธรรมดา ๑๖ ประการของพระโพธิสัตว์ตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

๒. ศึกษาวิเคราะห์เรื่องสหชาติของพระโพธิสัตว์ตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

๓. ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพระโพธิสัตว์ในฝ่ายพระพุทธศาสนาเถรวาทกับพระโพธิสัตว์ในฝ่ายมหายาน